

MATINALS SEAS 2009-2010

Excursió dia 28 de març de 2010

TAGAMANENT (Montseny)

Tagamanent des de llevant. Foto de Jordi Gironès.

Cim del Tagamanent

Pujar al Tagamanent permet gaudir del Montseny més humanitzat, on les grans extensions de landa —una formació arbustiva— han colonitzat els terrenys explotats tradicionalment per la ramaderia i l'agricultura. Al paratge es conserven molts vestigis de l'activitat antròpica a la muntanya: elements de conreu i rec, explotacions forestals, pous de neu...

Des del turó del Tagamanent s'aconsegueix una excel·lent visió, podem destacar vistes a ponent des del massís de l'Ordal fins al Port del Comte passant per Sant Llorenç del Munt i Montserrat. Davant mateix tenim els cingles de Bertí i la vall del riu Congost. No és gens difícil reconèixer la Trona i el pla de la Garga, dominat per l'església de Sant Miquel Sesperxes. Al nord tenim, a sota, la plana de

Vic tancada per les serres de Bellmunt, Milany i Puigsacalm. Una mica més enrere el Taga i la serralada pirinenca des del Port del Comte fins al Canigó. A llevant tenim davant mateix les masies de can Agustí amb el pla de la Calma a darrere i can Bellver al peu del serrat de l'Alzina, amb la roca Sentella que tot seguit cau cap al poble de Samalús. Més enrere el Matagalls i el Sui, i al sud veurem les serres litorals, com són les del Corredor, el Montnegre i Collserola.

Castell de Tagamanent

Al planell que corona el turó de Tagamanent, gairebé circular, només amb un apèndix al NW, hi hagué un antic castell que marcava la frontera de migjorn del comtat d'Osona i del seu bisbat (als quals sempre va pertànyer) i també l'església de Santa Maria,

Cingles de Bertí. Foto de Jordi Gironès.

matriu del terme. El castell de Tagamanent, visible des de la major part de la plana de Vic i del Vallès Oriental, era el sentinella principal de la vall del Congost, per on passava la via que comunicava el Vallès i l'Osona. Les seves notícies històriques arrenquen l'any 947, i des del principi del segle XI surt en domini o feu dels vescomtes d'Osona, els futurs vescomtes de Cardona, que feren per ell sovintejats actes de vassallatge als comtes de Barcelona. El 1009 consta que a dalt del castell, prop de la seva porta, hi havia una sala o residència dels comtes de Barcelona, en la qual el comte tenia dret d'estatge.

El castell tenia com a castlans la família Tagamanent, documentada des del 1082. Un membre d'aquest llinatge, Miró de Tagamanent (1135-1161), fill de Ramon Berenguer i Ermessenda, fou canonge de Sant Joan de les Abadesses, on es conserva encara la seva tomba i és venerat com a beat. Altres Tagamanent anaren a Mallorca, on s'establí una branca de dit llinatge.

El castell passà, al segle XV, per casament, als Montbui i després, als Rocabertí, vescomtes de Rocabertí-Peralada, però l'alta jurisdicció del terme fou reial des del segle XVI.

Del castell avui dia no en queda res, només unes bases de murs que podrien correspondre a edificacions, i altres restes de murs de defensa en els dos punts accessibles del planell superior on es trobava. Per les troballes que hom ha fet a l'esmentat pla, resta ben evident que havia estat habitat almenys des de l'època ibèrica.

Santa Maria de Tagamanent

Aquesta església és un edifici romànic del segle XII, amb la volta modificada i dues naus laterals, que van ser afegides en època tardana. Mostra diferents obres i afegitons de segles posteriors a la façana, acabada amb un campanar, i també a les naus laterals. És documentada des del 1009, de fet era l'antiga capella del castell de Tagamanent.

El 1098, Folc II vescomte de Cardona, que era a la vegada bisbe de Barcelona, la va cedir al monestir de Santa Fe de Conques perquè hi fundés un monestir. Aquest, per raons desconegudes, no es va fundar, per això els vescomtes la cediren a Sant Pere Casserres. Aquest intent de crear-hi un monestir féu que, avançat el segle XI, es reconstruís una església dedicada a sant Martí, al peu del turó, prop del collet del seu nom, de la qual resta dret un gran mur, l'arrancada de l'absis i els fonaments de la resta de l'obra, per a parroquial del terme. El fracàs de l'intent de fundació monàstica de l'església matriu de Santa Maria féu que hi retornés la parroquiditat i així, des del segle XIV, Sant Martí és considerat una capella o ajuda de Santa Maria fins que es consumà la seva ruïna en ple segle XVIII.

Després d'un terratrèmol, l'any 1448, l'edifici va ser reconstruït i d'aquesta època data l'edifici actual. L'església prengué aviat el caràcter de santuari marià i una llegenda, recollida ja pel pare Narcís Camós (1650), deia que la seva imatge titular fou trobada per un

Església de Santa Maria. Foto de Jordi Gironès.

Mas de l'Agustí. Foto de Jordi Gironès

bou del mas Bellver en una cova o balma situada a la cinglera o paret rocosa del turó.

L'església de Santa Maria, fou restaurada el 1986, és tancada al públic i només és oberta el primer diumenge de juny amb motiu de la celebració, des de fa una pila d'anys, de la diada de l'aplec de la Primavera. La diada omple el cim del turó i reuneix veïns i amants de la muntanya en una missa a l'església i en un dinar popular.

Masia l'Agustí

L'antiga masia l'Agustí —situada just sota el turó de Tagamanent— és un dels elements més destacats del patrimoni arquitectònic del Parc Natural del Montseny. Després del seu abandonament, la Diputació de Barcelona la va restaurar a finals dels anys 90 i ara s'ha convertit en el Museu Etnològic del Tagamanent, en el qual els visitants poden gaudir d'una acurada restauració arquitectònica, una molt bona investigació històrica i una recopilació de material d'època que us permetrà fer un viatge en el temps per experimentar com era un dia qualsevol en la vida de la família Agustí.

Les primeres notícies de la masia daten de l'any 1497, quan el cognom Agustí apareix en els fogatges de la zona. Posteriorment, el mas va ser ampliat i modificat i s'hi va bastir la torre i les corts de la façana nord. Ja al segle

XVIII, la família Agustí va fer-hi reformes importants, i va transformar l'edificació en el que veiem actualment. Durant els segles XVIII i XIX el mas va estar habitat i va viure la seva millor època, però a inicis del segle XX va començar la davallada econòmica i pocs anys després de la guerra civil, la masia es va abandonar.

Parc Etnològic

L'etnologia es dedica a l'estudi comparatiu dels grups humans i la seva cultura. Incloent-hi, en un lloc molt important, el sistema econòmic. En el cas dels masos del pla de la Calma, veiem com els seus habitants van adaptar-se perfectament a un entorn difícil, explotant de manera racional tots els recursos que tenien al seu abast i establint una fructífera relació productiva amb el seu entorn. De fet, és l'activitat econòmica allò que defineix un mas.

Quan parlem de mas i de masia no volem dir pas el mateix. Amb el terme masia designem estrictament les edificacions, les cases pairals o de pagès. En canvi, sempre que parlem de mas ens referim a la unitat d'explotació com a tal. És a dir, al conjunt d'edificis, boscos, sistemes hidràulics, horts, pous i d'altres.

Mas del Bellit. Foto de Jordi Gironès